

Е. МЕЖДУНАРОДНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО СРЕЩУ КОРУПЦИЯТА

През 1999 г. проблемът „корупция“ излезе на преден план в работата на много международни организации и като цяло в международния обмен. Глобализацията на този обмен все повече налага необходимостта от разглеждането на корупцията по начин, сходен с разглеждането на въпросите на сигурността след края на студената война – като проблем на цялата международна общност, за решаването на който националните мерки са вече недостатъчни. В този контекст сътрудничеството на България с международната общност изигра важна роля за активизирането на борбата с корупцията в страната.

На първо място, сред международноправните ангажименти, които страната пое през изминалия период, се открояват преди всичко подписването на *Наказателната и Гражданската конвенция на Съвета на Европа* (СЕ) и присъединяването към „Група държави срещу корупцията – GRECO“, създадена под формата на частично и разширено споразумение на СЕ. С откриването за подпис на двете конвенции съветът стана водеща международна организация в борбата с корупцията, което е особено важно предвид нейния пан-европейски характер. Заедно с участието във втория етап на програмата „Октопод“ на съвета, подписването на двете конвенции е за България стъпка напред в участието ѝ в изработването на международни антикорупционни стандарти. Двете конвенции създават за ратифициралите ги страни задължения за възприемането на определени стандарти във вътрешното законодателство. По този начин – за разлика от механизма на проекта „Октопод“, който е ограничен до междуправителствено сътрудничество – ратифицирането на конвенциите ще създаде потенциално по-широк обществен ефект. За тази цел е необходимо процесът на адаптиране на вътрешното законодателство да бъде прозрачен процес и с участието на всички заинтересовани институции от обществения и частния сектор в страната. Също така препоръчително е мониторингът на прилагането на конвенциите в страните (GRECO), който ще бъде ограничен до консултации между институциите на изпълнителната власт, да намери връзка с усилията на гражданското общество в тази област.

Проблемът за корупцията в отношенията между България и **Европейския съюз** (ЕС) се разглежда преди всичко в по-широкия контекст на мерките за подготовка на страната за членство в съюза. За ЕС корупцията е проблем, свързан преди всичко със защитата на финансовите интереси на съюза, нормалното функциониране на вътрешния пазар и за конкуренцията като основен негов принцип. В допълнение пред България стои задачата за ефективното приемане на правото на ЕС (*acquis communautaire*) в областта на правосъдието и вътрешните работи и по-конкретно в областта на борбата с корупцията и организираната престъпност.

Един важен аспект на тези отношения се съдържа във факта, че *acquis communautaire* в областта на правосъдието и вътрешните работи включват не само антикорупционните инструменти, приети

от ЕС, но и международните инструменти на СЕ и на **Организацията за икономическо сътрудничество и развитие** (ОИСР) в тази област. С подписването и ратифицирането от България на *Конвенцията за борба с подкупването на чужди длъжностни лица в международните търговски сделки* на ОИСР може да се каже, че страната е направила важни стъпки по пътя към хармонизацията с правото на ЕС.

Помощта, която Европейската комисия предоставя на България в борбата с корупцията в контекста на присъединяването, е съсредоточена върху работата на администрацията. През изминалия период бяха финансирани антикорупционни проекти на някои институции на изпълнителната власт. В същото време в редовния си доклад за напредъка на страната в подготовката ѝ за членство в ЕС от октомври 1999 г. комисията отбелязва, че „напредъкът в областта на борбата с корупцията е колеблив“ и препоръчва мерки в следните области: „финансиране на политическите партии, укрепване на законовата рамка в области като държавните поръчки, финансов контрол, отговорност на министрите, подобряване на прилагането на мерки в области като пране на пари и създаване на или укрепване на вътрешните и външните контролни структури в администрацията и съдебната система (включително сред прокурорите). Необходимо е да бъдат засилени и прозрачността, и съдебният контрол в областта на приватизацията.“

Проблемът за корупцията в контекста на структурната реформа и приватизацията не присъства видимо в работата на международните организации в България. Имайки предвид важността на структурната реформа за успеха на прехода към пазарно стопанство и пречките, които корупцията създава за икономическия растеж и човешкото развитие в страните с преход, е препоръчително да се предложат конкретни инициативи в тази област със заинтересованите международни организации и двустранни и многостранни донори.

През изминалия период важно събитие, засягащо антикорупционните процеси в страната, беше подписването през юни на **Пакта за стабилност за Югоизточна Европа**. Корупцията е третирана в пакта в контекста на укрепването на сигурността, като по този начин се подчертава международният характер на необходимите за преодоляването ѝ мерки, особено що се отнася до страните от региона. При все че е рано да се оцени ефектът от прилагането на пакта, безспорно е, че България трябва да поеме водеща роля в предлагането и осъществяването на антикорупционни инициативи в регионален мащаб, прилагайки опита си както като цяло в създаването на правова държава, така и в сътрудничеството между институциите на държавата и гражданското общество в тази област.

В заключение следва да се отбележи важната роля на **неправителствените организации** за развитието на международните контакти на България в борбата с корупцията. Сътрудничеството на *Коалиция 2000* с редица чужди държавни институции, неправителствени организации и международни организации, особено в Югоизточна Европа, беше съществен принос за приобщаването на страната към водещия международен опит в тази област. Така подкрепата, оказвана от **Американската агенция за международно развитие** (USAID) на *Коалиция 2000*, е модел на сътрудничество, който трябва да бъде насърчаван в бъдеще.

През изминалата година международните наблюдатели, като Световната банка, Международния валутен фонд, Транспарънси Интернешънъл, Европейската банка за възстановяване и развитие и големи частни финансови организации, оцениха положително тенденциите в борбата срещу корупцията. Според оценките на Транспарънси Интернешънъл България се е придвижила за една година от 67-мо на 63-то място в световната класация за равнище на корупция. Тази малка крачка е окуражаваща, но достигнатите позиции ясно показват колко голяма е дистанцията на страната от европейските стандарти.

Основа за подобряване на позициите на страната са такива положителни промени като усъвършенстване на антикорупционното законодателство, началото на реформиране в публичната администрация, намаляване на държавното участие в икономиката, значително ограничаване на „сивата“ икономика.

Най-сериозното основание за оптимизъм е фактът, че малките стъпки не успокояват формиращото се гражданското общество в България. Доказателство за това е растящата дистанция между оценките „отвън“ и вътрешните самооценки за постигнатото в противопоставянето на корупцията.

След десет години преход към демократично общество и пазарна икономика българското общество не успя да се справи с проблема корупция. Изминалата година обаче ни дава достатъчно основания да мислим, че сме избегнали опасността да се превърнем от общество с корупция в корумпирано общество.